

הוריות ד

עניין: זקן שאין ראוי לבנים

רש"י כא

אחר' צנחדרין: או זקן שאין ראוי לבנים. (ד) וקשה לי מפני מה אין ראוי להוראה: (א) ונאמר להלן עדה. ושפטו

גליון הש"ס

רש"י ד"ה או זקן וכו'. וקשיא ל"י. ע"י סנהדרין דף ל"ז ע"ב וזכר"י שם:

רש"י סנהדרין לו:

מיוחסין כמותן: זקן. ששכח כבר עבר גדול צנים ואינו רחמני וכן

לחם משנה פ"ג משגגות ה"א

ובגרסתנו דאיתא זקן שאינו ראוי לבנים הקשה רש"י ו"ל אמאי אינו ראוי להוראה וקשה על רש"י ו"ל דנימא דמיתרי אינו ראוי להוראה משום שאין לו בנים ואין ראוי למנותו בסנהדרין ואולי דמשמעות זקן שאינו ראוי לבנים משמע דאע"פ שיש לו בנים כיון שאין ראוי עוד להוליד אינו ראוי להוראה לכך הוקשה לרש"י ו"ל דמה לנו שאין ראוי להוליד הא כיון שיש לו בנים סגי ואע"ג דהוא זקן ואין ממנין בסנהדרין זקן כדאמרין בפ' אחד דיני ממונות היינו מופלג בוקנה מפני ששכח צער גידול בנים אבל זקן שאינו מופלג בוקנה כ"כ לא ומתניתין דתלה הדבר כיון שאינו ראוי להוליד משמע דאע"פ שלא יהא מופלג בוקנה הרבה אינו ראוי להוראה מכיון שאינו ראוי להוליד לכך הוקשה לרש"י דאמאי אינו ראוי להוראה והניח רש"י הדבר בצ"ע זה ו"ל לתת מעט לרש"י ו"ל

מרומי שדה

שם במשנה. או זקן שאינו ראוי לבנים, וכתב רש"י ז"ל וקשה לי מפני מה אינו ראוי להוראה. ולא שנעלם מרש"י ז"ל הא דסנהדרין דף ל"ז ב', שאין ממנין צדיני נפשות זקן ושאין ראוי לבנים. אלא דמכ"מ קשה שפיר, צשלמח ממזר וכדומה שפסולין צעלם מלכויות צסנהדרין משום דבעינן ונשאו אחר, כי"ר דפסולין להוראה. אצל זקן שראוי להיות צסנהדרין צכל דבר, וכמו שכבר לשור הנסקל דבעינן סנהדרין של כ"ג כדאי שם צסנהדרין, כי"ר מפני מה אין ראוי להוראה, ומכ שייך צזה רחמנות: ואם כי"ר פסול לכל הוראות כי"ר פסול גם לשור הנסקל:

רבי ראובן מרגליות – ניצוצי אור

ב' ע"א. רש"י – הפירוש למסכת הוריות נראה שאינו לרש"י אך מריב"ן חתנו שסיים פירושו של חותנו למס' מכות מדף י"ט ע"ב והלאה, שהמעין ימצא כי בכלל סגנון הפירוש להוריות הוא באריכות יותר מסגנונו של רש"י והובאה בו מלשון יונית (עין י"ג ב ד"ה סניפין Synajfe) בעוד שרש"י הביא תמיד מלים צרפתיות, ומצינו כזה בפירוש למס' מכות מר' יהודה ב"ר נתן חתנו (ראה שם כ"א סע"א ד"ה כוסילתא, בלעז פליומא, שהיא מלה יונית Teman), וימצאו בו בטויים שאינם בסגנונו של רש"י כמו "אמטול הכי" וכבר דעירו על זה המבקרים האחרונים.

ילקוט יצחק לרבי יצחק זאלער

בשם הנחלת בנימין

לרבי יצחק בנימין וואלף

(כב) ע"ד מעט למה זקן שלא ראה בנים פסול להוראה ואודיעך כי ישרים דרכי ה' וסבה אחת לחשוכי בנים דלפעמים האדם שכבר היה בעולם חור על מסעיו לבא עור הפעם לזה העולם בגלגול עבור כמה סבות כנודע דעת המקובלים. והקב"ה קורא הדורות מראש תיכף בשעת בריאת העולם היה קוצב כמה זכרים יוליד וכמה נקבות יוליד דבנים לאו נזכותא תליא מילתא לאמר זכה מוסיפין ליה בנים ובנות לא זכה פוחתין לו, כי אם במולא תליא מה שנקצב למולות תיכף בתחילה. ולכך לפעמים האדם כבר היה בעולם וחזר עתה שנית לעולם כדי לתקן איזה עבירה שעשה בהיות כבר בעולם או שלא קיים איזה מצוה אשר חזר בעבורו או אם בהיות פעם ראשון בעולם העמיד כל תולדותיו הנקצבים לו, או בגלגול שני הוא חשוק בנים אפילו היה צדיק ביותר דבנים לאו נזכותא תליא מילתא להוסיף לו אכן אם לא העמיד כל תולדותיו פעם ראשון משלים עתה. לכך זקן שלא ראה בנים אין זה כי אם מצד שהשלים חוקו כבר בעולם ולא בא עתה כי אם לסבת איזה תיקון ואם כן אין זה מן הדור הזה דכל דור הוא ששים רבוא בני אדם, היינו דור ששהם יבא דור וכל אוהן שש"ם רבוא כולן ראויין להוליד ומולידין דור הבא וזה שאין סרים ועקר אינו מכלל היששים רבוא שהם דור מלא ומשום הכי אינו ראוי להוראה. דבשעת הבריאה העמיד הקב"ה דור דור ודורשיו דור דור ושיפצו וכו'. כי ידע יתברך שמו בחכמתו הרמה שחכם זה וישופט זה ראוי להיות דוקא בדור הזה ולא בדור אחר כדאמרו חכ"ל דור לפי מנהיג ומנהיג לפי הדור וכן הדבר בשופטים וחכמים ולכך מי שלא ראה בנים לא יהיה בכלל הסנהדרין (נ"ב קכ"א שם):